

Trends i salget af apoteksforbeholdt medicin – Udviklingen i 1. kvartal 2014

Trends i salget af apoteksforbeholdt medicin fokuserer på de lægemidler eller lægemiddelgrupper, hvor der har været de største ændringer i omsætningen i forhold til samme kvartal året før.

Det samlede salg af alle apoteksforbeholdte lægemidler i primærsektoren er faldet med **155 mio. kr.** (-6 %) fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014. Det samlede mængdeforbrug af lægemidler, der opgøres i DDD (Definerede Døgn Doser), er i samme periode steget med **4,8 mio. DDD** (1 %).

Lægemidler med størst stigning i omsætning

- Rivaroxaban
- Dabigatranetexilat
- Hydroxocobalamin
- Andre blodsukkersænkende midler, ekskl. Insuliner
- Anticholinergica **NY**
- Kaliumchlorid **NY**
- Gabapentin **NY**
- Apixaban **NY**
- Estradiol
- Levodopa og decarboxylase-hæmmere

Lægemidler med størst fald i omsætning

- Papillomavirus (human type 6, 11, 16, 18)
- Sildenafil
- Selektive serotonin gen-optagelses hæmmere (SSRI)
- Memantin **NY**
- Montelukast **NY**

Læs mere om:

- Anbefaling om at udskrive østrogenilskud (vagifem) i 10 mg. pakker er slået igennem.
- Stor stigning i antallet af brugere af lægemiddel til behandling og forebyggelse af pernicious anæmi og andre tilstande med B12-vitaminmangel
- [Lægemiddelgrupper med væsentlig stigning i omsætningen](#)
- [Lægemiddelgrupper med væsentligt fald i omsætningen](#)

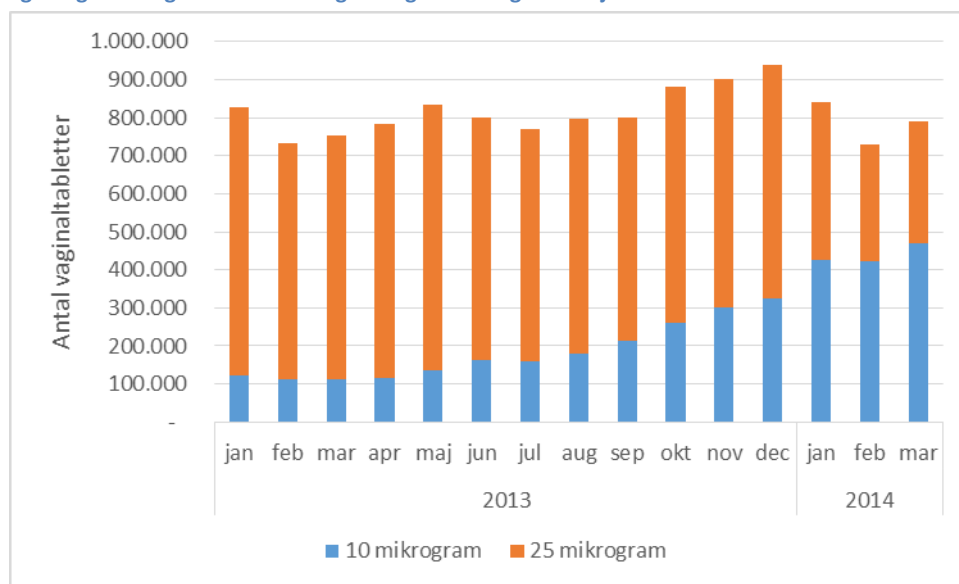
Ændringer i salget af Vagifem (estradiol) fra 25 mikrogram til 10 mikrogram

Lægemiddelgruppen estradiol (ATC-kode G03CA03) bruges som østrogenilskud ved overgangsalderen. Det sælges til både systemisk og vaginal (lokal) behandling. Stigningen i omsætning fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014 for denne lægemiddelgruppe skyldes en stigning i omsætningen af Vagifem®, der anvendes til vaginal behandling.

Den øgede omsætning dækker over en omfordeling af salget. Det samlede salg målt i antal vaginaltabletter er uændret, men salget af Vagifem® 25 mikrogram er delvist erstattet af Vagifem® 10 mikrogram (Figur 1). Ændringen er sket siden maj 2013, hvor Novo Nordisk orienterede bl.a læger om at markedsføringen af Vagifem® 25 mikrogram i Danmark ville ophøre pr. 1. januar, og at Vagifem® 10 mikrogram kunne anvendes i stedet.

Begrundelsen er ønsket om at følge nationale og internationale rekommandationer om at anvende lavet muligt østrogendosis. IRF har udsendt en præparatanmeldelse i november 2013 på baggrund af denne ændring i markedsføringen af Vagifem®. [Læs IRFs præparatanmeldelse af Vagifem® her.](#)

Figur 1 – Udvikling i salget af Vagifem® 10 mikrogram og 25 mikrogram fra januar 2013 til marts 2014.

Salget af Vagifem® 25 mikrogram er dog fortsat efter 1. januar 2014, og der sælges nu (september 2014) kun parallelimporterede pakninger. Prisen har siden 1. januar været stigende fra ca. 20 kr. for 1 uges behandling til ca. 31 kr., hvor Vagifem® 10 mikrogram har holdt sig stabil med en pris på ca. 24 kr. for 1 uges behandling. Se mere om priser på medicinpriser.dk. Det må formodes, at salget af Vagifem® 25 mikrogram ophører, når lagrene er opbrugt.

Ovestin®, med set aktive stof estriol (ATC-kode G03CA04) kan bruges på samme indikation som Vagifem®, men er billigere. Ovestin® koster 7-15 kr. for en uges behandling. Prisen er afhængig af, om der vælges vaginalcreme eller vaginal tabletter. Ovestin® til vaginal behandling sælges, i modsætning til Vagifem® 10 og 25 mikrogram, i håndkøb, men kan også sælges på recept med tilskud.

Salget af Ovestin® har været upåvirket af ændringer i markedsføring og produktion af Vagifem®produkterne og udgør fortsat ca. 12 % af det samlede salg af vaginale østrogenlægemidler, beregnet som antal 1 uges behandlinger.

Af Maja Laursen

Skift i præparatvalg til behandling af blodmangelsygdommen pernicios anæmi og B12-vitaminmangel

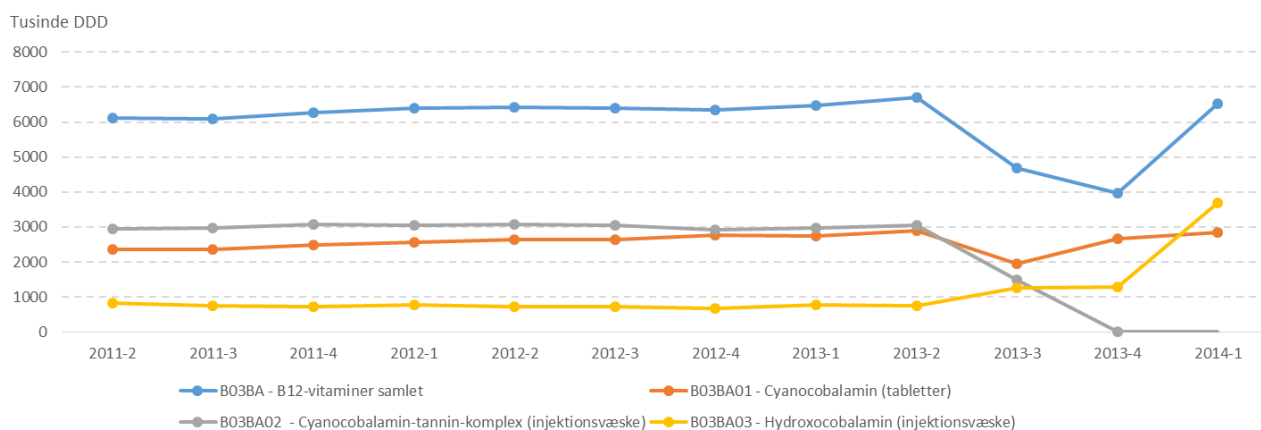
Omsætningen af B12-vitaminet hydroxycobalamin (ATC-kode B03BA03) er steget med 544 % fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014. Det skyldes ikke, at brugen af B12-vitamin på recept generelt er steget, men derimod, at der er sket et skift i hvilken type B12-vitamin, der indløses recept på. B12-vitaminerne hydroxycobalamin og cyanocobalamin anvendes til forebyggelse og behandling af blodmangelsygdommen pernicios anæmi og andre tilstande med B12-vitaminmangel.

Receptpligtige B12-vitaminer kan både gives som perorale tabletter og som væske, der skal injiceres i en muskel. Frem til 2. kvartal 2013 blev markedet for receptudskrevet B12 vitamin primært domineret af cyanocobalamin-tannin-komplex (ATC-kode B03BA02), der er en injektionsvæske og cyanocobalamin (ATC-kode B03BA01), der er perorale tabletter.

Den 28. oktober 2013 udgik cyanocobalamin-tannin-komplex (ATC-kode B03BA02) fra markedet. Det fik det samlede forbrug til at falde. Fra 4. kvartal 2013 skete der et skift og brugen af hydroxycobalamin (B03BA03), der ligeledes er en injektionsvæske, steg kraftigt. Stigningen i forbruget af hydroxycobalamin er fortsat ind i 1. kvartal 2014.

Det samlede forbrug af lægemiddelgruppen B03BA er i 1. kvartal 2014 igen på niveau med forbruget før cyanocobalamin-tannin-komplex (B03BA02) udgik af markedet (Figur 2).

Figur 2 – Udvikling i forbruget af vitamin-B12 fra 2. kvartal 2011 til 1. kvartal 2014.

Af Ulla Holten Nielsen

Lægemiddelgrupper med væsentlig stigning i omsætningen

Den stigning, der er set i forbruget af de blodfortyndende lægemidler med de aktive stoffer **Rivaroxaban** (femte kvartal i træk) og **Dabigatranetexilat** (siden fjerde kvartal 2011) gennem en længere periode, ser ud til at fortsætte.

Rivaroxaban har haft stigninger i omsætningen på over 300 % gennem hele 2013. Fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014 var stigningen i omsætning faldet til 188 %. Stigningen i omsætning skyldes et øget forbrug. Den voldsomme stigning gennem hele 2013 skyldes formodentlig anbefalinger fra Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin (RADS) fra januar 2013, der ændrer behandlingsvejledningen til: "alle patienter med indikation for antitrombotisk behandling som tromboseprofylakse ved AF skal tilbydes behandling med et oralt AK-præparat (warfarin, dabigatranetexilat, rivaroxaban eller apixaban)".

På listen over lægemidler med kraftige stigninger i omsætning er endnu et blodfortyndende lægemiddel: Eliquis® (**Apixaban**). Dette lægemiddel har været på markedet siden 2011, men kom i ny dosis og med et kraftigt prisfald i december 2012. I en analyse fra december 2012, fastslår IRF, at der ikke eksisterer kliniske forskelle på brugen af de tre lægemidler Xarelto® (Rivaroxaban), Pradaxa® (Dabigatranexilat) og Eliquis® (apixaban). Stigningen i omsætning og forbrug af Eliquis® er i kroner og DDD ikke særlig stor, men skyldes et meget lavt udgangspunkt. Stigningen må forventes at fortsætte i efterfølgende kvartaler.

I dette kvartal ser det ud til ikke kun at være liraglutid (Victoza®), som kan tilskrives stigningen i gruppen af andre lægemidler til sænkning af blodsukkeret ekskl. insuliner. **Dapaglifozin** (Forxiga®) står for 2,5 millioner i stigning, Liraglutid (Victoza®) står for 4 millioner. Forxiga® kom på markedet i 4. kvartal 2012 og er derfor endnu ret nyt. I 1. kvartal 2013 var der 322 brugere. Det var i 1. kvartal 2014 steget til 1.483 brugere.

Antikolinergika til inhalation består af et ældre, og mindre brugt, korttidsvirkende symptomlindrende lægemiddel (ipratropiumbromid) til astma og kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) og tre langtidsvirkende lægemidler, der anvendes til symptomlindrende vedligeholdelsesbehandling af KOL. De tre patenterede, langtidsvirkende lægemidler sælges til inhalation med fire forskellige patenterede inhalatorer:

- Tiotropium fås som pulverkapsler til en inhalator (Spiriva HandiHaler) eller som en spray (Spiriva Respimat)
- Glycopyrroniumbromid fås som pulverkapsler til en inhalator (Seebri Breezhaler)
- Aclidiniumbromid sælges i præfyldte multidosispulverinhalatorer (Eklira Genuair).

Tiotropium har været på markedet siden 2002, mens glycopyrroniumbromid og aclidiniumbromid begge blev markedsført i 2012.

Omsætningen af antikolinergika til inhalation er steget med 9 % fra 64 mio. kr. til 69 mio. kr. fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014, mens mængdesalget er steget med 3 %. Stigningen skyldes øget salg af glycopyrroniumbromid og aclidiniumbromid, og en pristigning på det mest anvendte produkt Spiriva Handihaler

på 12 %. Omsætningen af Spiriva Handihaler er øget fra 33 mio. kr. til 36 mio. kr. samtidigt med at mængdesalget er faldet fra 2,61 mio. DDD til 2,55 mio. DDD.

Omsætningen af **kaliumchlorid** er steget med 5.1 mio. kr. fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014, hvilket primært skyldes prisstigning. Mængdeforbruget er steget med 6 %, og antallet af personer, der har indløst recept på kaliumchlorid er steget med 5.000 personer (5 %) fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014. I 1. kvartal 2014 indløste ca. 111.000 personer recept på kaliumchlorid. Prisen per DDD er steget med 16 % fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014 (fra 4,0 kr. pr. DDD til 4,6 kr. pr. DDD). Kaliumchlorid bruges til forebyggelse og behandling af kaliummangel f.eks. ved samtidig behandling med vanddrivende midler (diuretika).

Fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014 er **Gabapentin** steget 4.5 millioner (77 %) i omsætningen. I samme periode er forbruget steget med 0.1 million DDD (11 %). Gabapentin bruges til behandling af epilepsi. Stigningen i omsætningen kan forklares ved at alle pakninger generelt er steget i pris i perioden. Især de billige pakninger er steget kraftigt og da det er dem, der får tilskud, stiger omsætningen derfor meget.

Levodopa og decarboxylasehæmmere i kombination anvendes til symptomdæmpende behandling af parkinsonsygdom. Omsætningen i 1. kvartal 2014 er på 23.4 mio. kr., hvilket svarer til 3.5 mio. kr. (17%) mere end omsætningen i 1. kvartal 2013 (19.9 mio. kr.). Forbruget i 1. kvartal 2014 er 7 % højere sammenlignet med forbruget i samme kvartal 2013. I 1. kvartal 2014 indløste i alt 9.276 personer recept på lægemidler indeholdende levodopa i kombination med decarboxylasehæmmere. Dette er 5 % flere end i 1. kvartal 2013.

Tabel 1 viser, hvordan omsætningen og mængdeforbruget har udviklet sig for de lægemiddelgrupper, der har haft den største stigning i omsætningen fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014.

Når der står "NY" efter lægemiddelstoffet eller lægemiddelgruppen, betyder det, at lægemidlet ikke har været med i sidste kvartalsrapport.

Tabel 1. Lægemiddelgrupper med væsentlig stigning i omsætning eller mærkbare ændringer i mængdeforbruget fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014

Lægemiddelstof eller lægemiddelgruppe	ATC-gruppe ¹⁾	Kommentar og vigtigste undergrupper i forhold til omsætningsstigningen.	Omsætning i 1. kvartal 2013 i mio. kr.	Omsætning i 1. kvartal 2014 i mio. kr.	Stigning i omsætning i mio. kr. (%)	Forskel i mængdeforbrug i mio. DDD ²⁾ (%)
Rivaroxaban	B01AF01		5,8	16,7	10.9 (187 %)	0.9 (188 %)
Dabigatranetexilat	B01AE07		24,4	35,2	10.7 (44.0 %)	0.5 (44.0 %)
Hydroxocobalamin	B03BA03	Se historie	1,3	8,6	7.3 (544 %)	2.9 (379 %)
Andre blodsukkersænkende midler, ekskl. insulin	A10BX	Forxiga og Victoza	54,3	60,5	6.2 (11.0 %)	0.2 (11.0 %)
Anticholinergica NY	R03BB		63,9	69,4	5.5 (9.0 %)	0.1 (3.0 %)
Kaliumchlorid NY	A12BA01		22,5	27,6	5.1 (23.0 %)	0.3 (6.0 %)
Gabapentin NY	N03AX12		5,9	10,5	4.5 (77.0 %)	0.1 (11.0 %)
Apixaban NY	B01AF02		0,3	4,6	4.3 (1456 %)	0.3 (1337 %)
Estradiol	G03CA03	Se historie	30,9	35,1	4.3 (14.0 %)	-0.5 (-11 %)
Levodopa og decarboxylasehæmmere	N04BA02		19,9	23,4	3.5 (17.0 %)	0.0 (7.0 %)

1) ATC: Anatomisk terapeutisk kemisk klassifikation

Lægemiddelgrupper med væsentligt fald i omsætningen

Salget af vacciner mod human papillomavira (HPV) (human type 6,11,16,18) faldt i perioden 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014 med 46 millioner kroner (-78 %). Vaccinen yder beskyttelse mod en del af de HPV-vira, der på kort sigt kan give kønsvorter, og på langt sigt kan medføre udvikling af livmoderhalskræft og andre former for kræft.

Vaccinen blev 1. januar 2009 en del af det danske børnevaccinationsprogram. Derudover blev alle danske piger født 1985-1992 tilbudt gratis vaccination mod HPV i perioden fra 27. august 2012 til udgangen af 2013. Et fuldt HPV-vaccinationsprogram strækker sig over 6 måneder.

Faldet i omsætningen skyldes et fald i den samlede mængde af solgte vacciner fordi vaccinationen af piger født 1985-1992 er ved at være afsluttet. I 1. kvartal 2013 blev der solgt 186.605 doser vaccine, det var i 1. kvartal 2014 faldet til 38.560 solgte doser vaccine - et fald på mere end 100.000 doser (78 %). I november 2012 blev der åbnet op for parallelimport af papillomavirus-vacciner. Parallelimport betyder større konkurrence og dermed lavere priser.

Sildenafil er et lægemiddel til behandling af erektil dysfunktion. Lægemidlet med sildenafil kendes bedre under navnet Viagra®. I sommeren 2013 udløb patentet på Viagra® hvilket har åbnet op for at flere generika er kommet ind på det danske marked, med større konkurrence på prisen til følge. Det har betydet, at mængdesalget af sildenafil er steget med 0,6 millioner DDD svarende til 154 % i perioden 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014. I samme periode er omsætningen faldet med 17 mio. kr. (80 %).

Omsætningen af antidepressive lægemidler af typen SSRI (**selektive serotonin genoptagelseshæmmere**) er 14,4 mio. kr. lavere i 1. kvartal 2014 end i 1. kvartal 2013. Det skyldes primært en lavere omsætning for lægemidler med escitalopram, hvor omsætningen er 11,6 mio. kr. lavere end i 1. kvartal 2013, svarende til et fald på 63 %. Omsætningsfaldet skyldes primært, at den gennemsnitlige pris pr. DDD for de solgte pakninger er faldet til under det halve fra 7,09 kroner pr. DDD i 1. kvartal 2013 til 2,97 kroner pr. DDD i 1. kvartal 2014, dvs. et fald på 58 %. Derudover er den solgte mængde faldet med 12 procent. Den solgte mængde har været faldende gennem længere tid, mens prisfaldet i de seneste to kvartaler har været mere drastisk end tidligere. Det originale lægemiddel Cipralex® havde patentudløb på fremstillingsmetoden i maj 2014, dvs. efter 1. kvartal 2014, men der har længe været konkurrence fra kopipræparater på markedet, da patentet på det aktive stof udløb allerede i 2009. De gennemsnitlige priser pr. DDD har dog ikke tidligere været så lave som i 1. kvartal 2014, og til dels i 4. kvartal 2013.

Omsætningen af dememsmidler med indholdsstoffet **memantin** er 13 mio. kr. lavere i 1. kvartal 2014 end i samme kvartal 2013, idet omsætningen er faldet til mindre end 1/10 del. Omsætningsfaldet skyldes øget konkurrence som følge af patentudløb på originallægemidlet Ebixa® i sommeren 2013. Den gennemsnitlige pris pr. DDD for de solgte pakninger var 29,25 kr. pr. DDD i 1. kvartal 2013, mens den var 2,74 kr. pr. DDD i 1. kvartal 2014.

Montelukast er en tabletbehandling, der kan anvendes mod mild til moderat astma. Singulair® var tidligere det eneste produkt på markedet, men det løb af patent, og den 4. marts 2013 blev der markedsført en række generika. Vi har tidligere omtalt de markant faldende priser, som fulgte umiddelbart efter patentudløbet og kan nu se effekterne på den samlede omsætning. Læs mere om de faldende priser i ["Trends i salget af apoteksforbeholdt medicin 2. kvartal 2013"](#). Omsætningen af montelukast har tidligere ligget på ca. 70 mio. kr. om året. Omsætningen er nu faldet til 10,2 mio. kr. for 1-årsperioden fra 2. kvartal 2013 til og med 1. kvartal 2014. Forbruget målt i DDD og antal personer i behandling har været stigende. Det er alene prisen pr. DDD, der er faldet, og med store besparelser for patienter og samfund til følge.

Tabel 2 viser, hvordan omsætningen og mængdeforbruget har udviklet sig for de lægemiddelgrupper, der har haft det største fald i omsætningen fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014.

Når der står "NY" efter lægemiddelstoffet eller lægemiddelgruppen, betyder det, at lægemidlet ikke har været med i forrige kvartalsrapport.

Tabel 2. Lægemiddelstoffer eller lægemiddelgrupper med væsentlig fald i omsætning eller mærkbare ændringer i mængdeforbruget fra 1. kvartal 2013 til 1. kvartal 2014

Lægemiddelstof eller lægemiddelgruppe	ATC-gruppe ¹⁾	Kommentar og vigtigste undergrupper i forhold til omsætningsfaldet	Omsætning i 1. kvartal 2013 i mio. kr.	Omsætning i 1. kvartal 2014 i mio. kr.	Forskel i omsætning i mio. kr. (pct.)	Forskel i mængdeforbrug i mio. DDD ²⁾ (pct.)
Papillomavirus (human type 6, 11, 16, 18)	J07BM01		59,4	13,3	-46 (-78 %)	-0.1 (-79 %)
Sildenafil	G04BE03		20,7	4,1	-17 (-80 %)	0.6 (154 %)
Selektive serotonin gen-optagelses hæmmere (SSRI)	N06AB	Escitalopram	35,2	20,8	-14 (-41 %)	-2.2 (-8.0 %)
Memantin NY	N06DX01	Lige så stort omsætningsfald i forrige to kvartaler, bare ikke på top5 i sidste kvartal	14,4	1,4	-13 (-90 %)	0.0 (4.0 %)
Montelukast NY	R03DC03		14,1	2,3	-12 (-84 %)	0.1 (11.0 %)

1) ATC: Anatomisk terapeutisk kemisk klassifikation

2) DDD: Defineret døgndosis

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Dataleverancer og Lægemiddelstatistik på mail medicindata@ssi.dk eller telefon 3268 5125.

Statens Serum Institut, Dataleverancer og Lægemiddelstatistik, September 2014